

Entrevista a Ignasi Moreta

Ignasi Moreta (Barcelona, 1980) va fundar el 2007 Fragmenta, "una editorial no confessional sobre religions", juntament amb la seva dona, Inês Castel-Branco. Quasi cinc anys més tard, tenen una cinquantena de llibres publicats i han iniciat una línia en castellà. Moreta, doctor en Humanitats per la Universitat Pompeu Fabra, també és especialista en Joan Maragall, i amb No et facis posar cendra (2010) ha contribuït a la comprensió del pensament religiós del poeta. També de Maragall, ha tingut cura de La Setmana Tràgica. Tres articles (2009). Forma part del comitè editorial de l'edició crítica de l'obra completa de l'autor de Visions & Cants, que apareixerà a partir del 2012.

"Per Maragall, l'eternitat irromp en l'instant"

Qui és per tu Joan Maragall?

Un poeta i un pensador de primera línia. Els seus poemes, com "Dimecres de cendra" (un vers del qual dóna títol al llibre), admeten una anàlisi literària, però també vehiculen un pensament. Critiquen una manera de concebre el cristianisme, i fan una crida a un vitalisme, a una sensualitat. Alguns crítics em diuen que insisteixo massa en aquest pensament, que Maragall era poeta i no és legítim que de textos literaris n'extregui idees.

N'extreus un ideari?

No un ideari, un pensament! És la diferència entre Verdaguer i Maragall. Verdaguer, format al seminari de Vic, rep un ideari catòlic conservador de l'Església del seu temps, l'accepta acríticament i el retorna a la societat en forma de poema. "Montserrat" i "Pàtria" són textos ideològics en el sentit que contenen una ideologia que li ve donada.

Maragall va més enllà.

Està sotmès a un ideari d'època, però no s'hi conforma: s'hi confronta! El discuteix, dubta... I quan ho converteix en literatura no és un bàlsam: no diu allò que els seus lectors volen sentir ni allò que per la seva formació li tocava dir. Maragall ha interessat més als filòlegs que als filòsofs, però no pot ser llegit només des d'una perspectiva literària.

Ens hem d'encarar al seu pensament.

Sí, perquè és un pensador! El que diu sobre temps i eternitat no era normal que ho digués. Vull dir que no s'esperaria d'un burgès catòlic conservador d'època que es barallés amb la idea d'un més enllà que ens compensés de les penes del més ençà.

Parla'ns-en.

En Maragall hi ha una idea que avui podem més bé que els seus coetanis, i és que el més

Carme Badia Puig

enllà, l'eternitat que ens prometen les religions, no ve després del temps, sinó en el temps.

Que interessant...

A Occident compremem el temps de manera lineal: ahir-avui-demà. Des d'un punt de vista religiós seria: vida-mort-eternitat. Maragall qüestiona aquest esquema. La lectura de Nietzsche l'ajuda, perquè el filòsof alemany parla de l'"etern retorn" i entén el temps de forma circular, del "tot torna". Però en Maragall no és l'etern retorn de les mateixes coses, sinó d'allò que es va purificant o va ascendint. A cada volta hi guanyem alguna cosa.

Som perfectibles!

Exacte. Hi ha latent una idea molt de l'època: la confiança en el progrés, el convenciment que serem millors. Hi ha una matèria i es va espiritualitzant. Amb què es debat Maragall? Amb la concepció del **cos com** a presó de l'ànima. No accepta la concepció dualista en què el cos és dolent i l'ànima és bona, el cos mortal i l'ànima immortal. El personatge d'Adelaisa ho recull molt bé. L'ànima s'ha de deslliurar del cos, i per tant, morir. Això Maragall no ho suporta.

Per què?

Perquè implica haver comprès malament l'Evangelí. El credo diu "crec en la resurrecció de la

carn". "Carn", no "ànima immortal"! No podem comprendre cos i ànima en termes escindits. Som cos animat, o ànima encarnada!

Aquest Maragall s'acosta a un altre autor de la vostra editorial, Raimon Panikkar.

No hi ha relació, però trobo significatiu que unes idees d'un autor que mor l'any 1911, que en aquell moment no emocionen i ell mateix és vist com un excèntric, cinquanta anys més tard les retrobem en un pensador contemporani com Panikkar. Però també les trobaríem en Ratzinger. És aquesta idea que l'eternitat no és allò que ve després, sinó el que estem cridats a viure ja ara.

Això quasi és mística.

Però què és, la mística? Els èxtasis puntuals de quatre ànimes privilegiades o el que som capaços de viure tots plegats si vivim amb intensitat cada instant? Diu Maragall: "Jo que voldria aturar tants moments de cada dia per fé'ls eterns a dintre del meu cor". O sigui: és en la quotidianitat que visc l'eternitat. L'eternitat irromp en l'instant. Panikkar diu el mateix: instaurem la vida eterna en la vida diària, tinguem l'aspiració de viure la nostra vida amb ànima, amb entusiasme.

Com has après a llegir Maragall?

Dedicant-hi hores! De petit el meu Maragall era el de "La ginesta", "Els goigs de la Verge de Núria"... Quan tenia vuit o nou anys el meu avi em va posar a les mans una antologia de Maragall feta per Carles Riba. I quan en tenia tretze o catorze, el llibre de Josep Benet Maragall i la Setmana Tràgica. Impressionant. És el llibre que em va fer conèixer l'article "La iglésia cremada", que després he recollit a La Setmana Tràgica. Tres articles. Vaig entendre que Maragall era un escriptor diferent, que llavors jo qualificava de "profund".

L'editorial Fragmenta és tan filla de Maragall com tu?

Participaria de moltes de les seves intuïcions. El nostre objectiu, meu i de la meua dona, és aplegar textos que ens ajudin avui a nosaltres. Partim del convenciment que la nostra societat és igual de religiosa que fa cent anys. Com diu un autor nostre, Lluís Duch, el que està en crisi no és la religió, sinó determinades respostes institucionals a les preguntes religioses. La pregunta religiosa, la set d'eternitat i la recerca de sentit, té avui la mateixa força que ahir.

Què ha canviat, doncs?

Els nostres pares tenien uns llibres on hi havia les preguntes i les respostes, els catecismes. Avui aquest gènere literari ja no funciona. L'anhel religiós el vehiclem a través de molts camins. La recerca és molt més lliure. I en aquest context la lectura és més important que mai. Ja no n'hi ha prou amb un llibre.

Fragmenta n'ofereix uns quants.

La meua feina com a editor és trobar bons acompanyants per a la vida espiritual. I a l'hora de buscar no és el mateix anar acompanyat d'un Panikkar que anar a cegues, mal acompanyats o amb llibres d'autoajuda.

Quin balanç fas dels quasi cinc anys de Fragmenta?

La idea del que som, "una editorial no confessional sobre religions", s'ha entès. I ja és molt, perquè quan es toquen temes de religió automàticament afluïren un seguit de problemes biogràfics mal resolts... A mi, que tinc 31 anys, encara em fan pagar el nacionalcatolicisme! Hi ha moltes persones que, per culpa de la instrumentalització que va fer el franquisme de la religió, hi tenen al·lèrgia.

Encara no ho hem superat.

La veritat és que els anticossos contra la religió sovint es projecten contra el nostre projecte. Contra nosaltres, que entenem la religió de manera alliberadora i que ja no hem viscut el Déu represor dels nostres pares i avis! La religió no és aquella experiència traumàtica de fa cinquanta anys. No saber-ho veure és analfabetisme.

Però deies que la filosofia de l'editorial s'ha entès.

Sí, la cadena del llibre (distribuïdors, llibreries, premsa especialitzada, etc.) ha entès la idea de "religió sí, confessionalitat no". S'ha entès que no fem catequesi ni pastoral, que no publiquem per alimentar una determinada experiència de fe. No fem llibres escrits per catòlics per a catòlics. I això no vol dir que renunciem a veus catòliques. Panikkar era sacerdot catòlic, Xavier Melloni és jesuïta, Ramon M. Nogués és escolapi... però el seu discurs s'adreça a tothom, no parteix d'un marc de creences compartit.

Esteu publicant en castellà, també.

Fragmenta ja és una marca coneguda, i ara ens toca explicar-ho a Espanya i a tot el domini lingüístic hispànic. Un repte és aconseguir projecció a Amèrica. Als millors textos que produeixen les nostres col·leccions els volem donar una segona vida en castellà. És una manera d'exportar els autors i donar-los el màxim ressò.

Com us ho heu fet per ser els editors en català de l'obra completa de Raimon Panikkar?

Es va fiar de nosaltres. Panikkar era un poliglòt i un viatger immens, i va tenir una vida molt atzarosa. Editar la seva Opera omnia és una feina complexa, perquè la seva obra és una obra produïda al llarg de setanta anys, i els textos vénen en llengües i estils molt diversos. Tenim la sort que ens confiés aquest tresor.

Ets d'aquells editors que, podent-se dedicar a escriure, es dediquen a publicar el que escriuen els altres.

Portar una editorial és associar una sèrie de noms i que aquesta associació tingui sentit. L'editor renuncia a fer obra pròpia per promoure la dels altres. És com una ascési. Efectivament, en lloc d'anar publicant jo, dedico més temps a publicar l'obra dels altres. Però tot és bonic, i em sento honoradíssim de fer arribar la veu d'un Panikkar, d'un Xavier Melloni o d'una Marie Balmay.